

ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد

* محمود مباحثی، ** شمسعلی خسروی، *** فاطمه دریس، **** فریده تاجی، **** زهرا طاهری، ***** الهام مردان پور شهرکردی

* استادیار گروه اپیدمیولوژی و آمار زیستی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد

** مربی گروه بهداشت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد

*** مربی گروه آمار، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد

**** کارشناس بهداشت عمومی، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد

***** کارشناس ارشد، کمیته تحقیقات طب اسلامی، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد

تاریخ پذیرش: ۹۰/۹/۱۷

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۶/۱۵

چکیده

مقدمه: با وجود اینکه پژوهش‌های متعدد ویژگی‌های متفاوتی را برای یک استاد خوب ارائه داده‌اند، هنوز تلاش برای یافتن ویژگی‌های مشترک ادامه دارد. این پژوهش با هدف تعیین ویژگی‌های یک استاد نمونه دانشگاهی از دیدگاه دانشجویان صورت گرفت. **روش‌ها:** این مطالعه توصیفی - مقطعی بر روی ۱۴۰ نفر از دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد به صورت سرشماری در سال تحصیلی ۸۸-۸۹ انجام شد. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای ۲۴ گویه که روایی آن از طریق روایی محتوایی و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ (۰/۸۷) تایید گردید. داده‌های حاصل از پژوهش با استفاده از آمار توصیفی و آزمون‌های مجذور کای، ANOVA، کورسکال والیس و آنالیز واریانس در سطح معنی‌داری ($P \leq 0.05$) از طریق نرم افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: ۳۰/۹ درصد دانشجویان مذکر، ۶۹/۱ درصد مونث، ۴۲/۴ درصد در مقطع کاردانی و ۵۷/۶ درصد کارشناسی بودند. مهم‌ترین ویژگی استاد نمونه از نظر دانشجویان تسلط استاد بر درس مورد تدریس (۹۶/۴ درصد) و دانش عمومی در رابطه با درس مورد تدریس (۹۴/۳ درصد) و کم‌اهمیت‌ترین ویژگی، قاطعیت و سختگیری استاد (۶۱/۹ درصد) بود. بین سن دانشجویان و نظر آنان در ارتباط با ارائه مطالب جالب درسی، شیوایی بیان استاد، ارتباط صمیمی استاد با دانشجویان و ارتباط چشمی مناسب استاد با دانشجویان ارتباط معنی‌دار آماری وجود داشت ($P < 0.05$).

نتیجه‌گیری: با توجه به اینکه در مطالعات مختلف معیارهای متعددی جهت اساتید نمونه در حیطه‌های مختلف از دیدگاه دانشجویان شناسایی شده، جلب توجه اساتید محترم به اینگونه معیارها می‌تواند سبب جلب اعتماد دانشجویان، بهبود عملکرد آموزشی و تدریس اثربخش شود. لذا با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش و تأکید بر معیار تسلط استاد بر درس مورد تدریس به عنوان یکی از اساسی‌ترین معیارهای استاد خوب، اساتید باید در برنامه ریزی فعالیت‌های آموزشی خود این ویژگی‌ها را در نظر گرفته و در جهت افزایش میزان کارایی دانش و تقویت انگیزه در دانشجویان خود کوشش کنند.

کلید واژه‌ها: ارزیابی، استاد نمونه، دانشجویان

مقدمه

آموزش نمایش دانش نیست بلکه فرآیندی است که شامل شناسایی سطح یادگیری و تصمیم‌گیری جهت مداخلات تسریع‌کننده یادگیری می‌باشد (۱). آموزش از وظایف اصلی دانشگاه‌ها بوده و اساتید یکی از اجزای کلیدی و موثر در

نویسنده مسئول: شمسعلی خسروی کارشناس ارشد آموزش بهداشت، مربی گروه بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، ایران.

shamsalikhosravi@yahoo.com

فرآیند آموزش هستند (۲). یک استاد خوب با داشتن ویژگی‌های مناسب و مطلوب می‌تواند در ارتقاء و اعتبار یک سازمان آموزشی موثر واقع گردد (۳). استاد می‌تواند دانشجویان را به سوی اهداف عالی سوق دهد و یا از دستیابی به آن‌ها محروم نماید. لذا اساسی‌ترین عامل تعلیم و تربیت، استاد است و بنابراین بررسی کیفیت کار مدرسین دانشگاه‌ها از جمله مهم‌ترین مسائلی است که ضمن فراهم آوردن

پژوهش با هدف تعیین ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان صورت گرفت.

روش‌ها

در این مطالعه توصیفی-مقطعی، جامعه پژوهش کلیه دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ در رشته‌ها و مقاطع مختلف تحصیلی بود. نمونه‌گیری به روش سرشماری انجام گرفت. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش، پرسشنامه دو قسمتی بود که قسمت اول شامل اطلاعات دموگرافیک (سن، جنس، نوع تأهل، مقطع تحصیلی و بومی بودن) و قسمت دوم مشتمل بر ۲۴ گویه مربوط به معیارهای یک استاد خوب دانشگاهی بود. معیار سنجش و نمره دهی داده‌ها بر اساس مقیاس پنج درجه ای لیکرت (از بسیار مهم تا کاملاً بی اهمیت) که به ترتیب امتیاز ۵ تا ۱ در مقیاس نگرش سنج در نظر گرفته شد. جهت روایی پرسشنامه‌ها از اعتبار محتوی استفاده شد؛ بدین ترتیب که ابزار طراحی شده به ۳ نفر از اعضای هیئت علمی داده شد و پس از جمع‌آوری نظرات تخصصی آن‌ها، اصلاحات لازم در آن صورت گرفت و برای افزایش اعتماد علمی پرسشنامه از روش پیش‌آزمون و پس‌آزمون استفاده شد و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۷ تأیید گردید. پس از توزیع پرسشنامه‌ها توسط پرسشگران آموزش دیده و تکمیل آنان داده‌ها با استفاده از Spss.Ver.13 و با استفاده از آمار توصیفی و تحلیلی (آزمون کای اسکور و ANOVA و کوراسکال والیس و آنالیز واریانس در سطح معناداری $P \leq 0.05$) مورد تجزیه و تحلیل و ویژگی‌های استاد نمونه از دیدگاه دانشجویان در ارتباط با عواملی چون سن و جنس و مقطع و رشته تحصیلی و بومی و غیر بومی بودن مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته‌ها

یافته‌های بدست آمده از اجرای پرسشنامه نشان داد که شرکت کنندگان در تحقیق ۳۰/۹ درصد مذکر و ۶۹/۱ درصد مونث بودند و حداقل و حداکثر سن آزمودنی‌ها بین ۳۲ و ۱۸ سال با میانگین و انحراف استاندارد ۲۲/۱۱±۲/۰۹۱ بود. ۴۲/۴ درصد دانشجویان در مقطع کاردانی و ۵۷/۶ درصد در مقطع کارشناسی، ۵۸/۱ درصد بومی و ۷۹/۹ درصد مجرد بودند. نتایج نشان داد مهم‌ترین ویژگی استاد از نظر دانشجویان تسلط استاد بر درس مورد تدریس ۱۳۵ نفر (۹۶/۴ درصد)، دانش عمومی در رابطه با درس مورد تدریس ۱۳۲ نفر (۹۴/۳ درصد) و کمترین اهمیت به قاطعیت و سخت‌گیری استاد با ۸۶ نفر (۶۱/۹ درصد) داده شد (جدول ۱).

بازخورد مناسب برای تجزیه و تحلیل مسائل آموزشی، تأثیرگذار می‌باشد (۴).

آگاهی از نظر دانشجویان و ملاک‌ها و معیارهایی که آن‌ها به عنوان یک استاد مطلوب و شایسته نام می‌برند، می‌تواند در جهت بهبود آموزش‌ها و توسعه و پر بار نمودن کلاس‌ها بسیار موثر باشد؛ زیرا دانشجویان اصلی‌ترین گیرنده آموزش هستند و تمام نظام آموزشی به منظور کمک به این قشر در حال فعالیت می‌باشد (۴، ۵، ۶). با وجود اینکه پژوهش‌های متعدد ویژگی‌های متفاوتی را برای یک استاد خوب ارائه داده‌اند هنوز تلاش برای یافتن ویژگی‌های مشترک ادامه دارد و باید برای تبیین شایستگی اساتید، حیطه‌های مختلفی را با توجه به نقش‌هایی که دارند جستجو کرد. بطور مثال در مطالعه قربانی و همکاران، مهمترین خصوصیات یک استاد خوب دانشگاهی از دیدگاه دانشجویان به ترتیب، تسلط استاد بر درس مورد تدریس، شیوایی بیان، نحوه سازمان دهی و تنظیم درس و علاقمندی به تدریس بود و قاطعیت و سخت‌گیری، علاقمندی به پژوهش و سابقه تدریس از ویژگی‌هایی بودند که دانشجویان کمترین اهمیت را برای آنان قائل بودند (۱) اما براساس پژوهش مظلومی و همکاران احترام به دانشجو، داشتن علم به موضوع تدریس، داشتن طرح درس، داشتن اعتقادات مذهبی و رعایت عدالت مهم‌ترین ویژگی یک استاد خوب بوده است (۷). نتایج مطالعه شکورنیا و همکاران بیانگر آن است که دانشجویان ویژگی‌های حرفه‌ای استاد را در ارزشیابی استاد مهم‌ترین عامل و ویژگی‌های علمی و فردی استاد در اولویت‌های بعدی قرار گرفته‌اند (۸).

همچنین در پژوهش قدمی و همکاران یافته‌ها نشان داد که خصوصیات آموزشی استاد مانند فن بیان و رعایت مهارت‌های تدریس، سطح علمی و تجربه و همچنین خصوصیات اخلاقی و نیز حفظ حرمت و احترام دانشجو توسط استاد از مهم‌ترین عوامل موثر در برقراری ارتباط از دیدگاه دانشجویان بوده است (۹). این در حالی است که عابدینی و همکاران مهم‌ترین ویژگی‌های استاد را بترتیب شیوایی بیان، خوشرویی و تسلط به موضوع درس دانسته‌اند (۱۰).

با توجه به ضرورت اطلاع برنامه ریزان نظام آموزشی از دیدگاه دانشجویان در خصوص ویژگی‌های یک استاد خوب و اینکه احتمالاً ویژگی‌های ترجیحی دانشجویان در شرایط فرهنگی مختلف متفاوت است. لذا در این پژوهش ویژگی‌های یک استاد نمونه دانشگاهی از جنبه‌هایی که اهمیت بیشتری دارند و لزوماً در کیفیت یاددهی - یادگیری موثرند مورد بررسی قرار گرفت تا بدینوسیله مهم‌ترین ویژگی‌های یک استاد خوب را که از دیدگاه دانشجویان در افزایش کیفیت یاددهی - یادگیری موثر واقع می‌گردد مشخص شود. لذا این

جدول شماره ۱: ویژگی های یک استاد نمونه دانشگاهی از نظر دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد

ردیف	موضوع	درجه اهمیت (به درصد)		
		بسیار مهم و مهم	نسبتاً مهم	کم اهمیت و بی اهمیت
۱	تسلط استاد بر درس مورد تدریس	۹۶/۴	۲/۹	۰/۷
۲	دانش عمومی در رابطه با درس مورد تدریس	۹۴/۳	۵	۰/۷
۳	ارائه مطالب جدید و به روز	۹۲/۱	۷/۱	۰/۷
۴	ارجاع دانشجو به منابع درسی	۷۷/۷	۱۵/۱	۷/۲
۵	سابقه تدریس	۷۷	۱۶/۵	۶/۵
۶	علاقه مندی به پژوهش	۷۳/۶	۱۸/۸	۷/۹
۷	نحوه سازماندهی و تنظیم درس	۸۸/۵	۷/۲	۴/۳
۸	ارائه جالب مطالب درسی	۸۹/۲	۷/۲	۳/۶
۹	ایجاد زمینه خلاق فکری در دانشجویان	۸۵	۱۱/۴	۳/۶
۱۰	وقت شناسی و حضور به موقع در کلاس	۸۲/۷	۱۳/۷	۳/۶
۱۱	استفاده از وسایل کمک آموزشی	۷۱/۴	۲۲/۱	۶/۴
۱۲	ایجاد زمینه مشارکت دانشجویان در بحثهای کلاس	۷۷	۸/۷	۴/۳
۱۳	شیوایی بیان	۹۲/۱	۵/۷	۲/۱
۱۴	علاقه مندی به تدریس	۸۴/۳	۱۱/۴	۴/۳
۱۵	رعایت موازین اخلاقی	۹۲/۱	۶/۵	۱/۴
۱۶	انتقاد پذیری استاد	۸۷/۱	۷/۹	۵
۱۷	انعطاف پذیری استاد	۸۳/۶	۱۰/۷	۵/۷
۱۸	شوخ طبعی استاد	۷۵	۱۷/۹	۷/۱
۱۹	آراستگی استاد	۷۷	۱۷/۳	۵/۸
۲۰	قاطعیت و سخت گیری	۶۱/۹	۲۲/۳	۱۵/۸
۲۱	آمادگی برای کمک به رفع اشکال دانشجویان	۸۲	۱۲/۱	۵/۷
۲۲	در دسترس بودن در غیر ساعات کلاسی	۷۲/۱	۱۹/۳	۸/۶
۲۳	ارتباط صمیمی با دانشجویان	۷۷/۷	۱۴/۴	۷/۹
۲۴	ارتباط چشمی مناسب با دانشجویان	۶۸/۶	۱۷/۵	۹/۱۳

دیدگاه دانشجویان در مورد با اهمیت ترین ویژگی استاد نمونه از نظر جنسیت نشان داد بیشترین اهمیت که تسلط استاد بر درس مورد تدریس و دانش عمومی به ترتیب برای دانشجویان پسر ۹۵/۳ درصد و ۹۶/۶ درصد، و در دانشجویان دختر ۹۳/۸ درصد و کمترین اهمیت را به ترتیب دانشجویان پسر به ویژگی سابقه تدریس استاد با ۶۹/۸ درصد و دانشجویان دختر به قاطعیت و سخت گیری استاد با ۶۰ درصد داشته است.

با اجرای آزمون کای دو بر روی ویژگی های استاد از نظر ارجاع دانشجویان به منابع درسی، سابقه تدریس، علاقه مندی استاد به پژوهش، استفاده از وسایل کمک آموزشی، شوخ طبعی استاد، قاطعیت و سخت گیری استاد، در دسترس بودن استاد در غیر ساعات کلاسی، ارتباط صمیمی با دانشجویان و ارتباط چشمی مناسب با دانشجویان نتایج نشان داد تفاوت معنی دار آماری بین دانشجویان پسر و دختر از نظر اهمیت دادن به ویژگی های استاد نمونه وجود ندارد ($P \leq 0.05$). بررسی نتایج نشان داد که از نظر مقطع تحصیلی دانشجویان کاردانی و کارشناسی بیشتر به شیوایی بیان استاد ۹۸/۳ درصد، ارائه جالب مطالب ۹۴/۹ درصد، تسلط بر درس مورد تدریس ۹۸/۸ درصد و دانش عمومی استاد در رابطه با درس مورد تدریس ۹۵ درصد اهمیت داده اند و کمترین اهمیت از نظر دانشجویان کاردانی به شوخ طبعی استاد ۶۹/۵ درصد و کارشناسی به قاطعیت و سخت گیری استاد ۵۵ درصد بود (جدول ۲).

همچنین بیانگر آن بود که بین ویژگی های ارجاع دانشجو به منابع درسی، سابقه تدریس، علاقه مندی استاد به پژوهش، استفاده از وسایل کمک آموزشی در کلاس، شوخ طبعی، آراستگی، قاطعیت و سخت گیری، در دسترس بودن در غیر ساعات کلاسی و ارتباط مناسب چشمی با دانشجویان کاردانی و کارشناسی از نظر اهمیت دادن به ویژگی های استاد

از نظر علاقه مندی به پژوهش و شوخ طبعی استاد رابطه معنی داری وجود دارد ($P \leq 0.05$). نتایج نشان داد که تفاوت معنی دار آماری بین ویژگی های علاقه مندی استاد به پژوهش، استفاده از وسایل کمک آموزشی در کلاس درس، قاطعیت و سخت گیری استاد بین دانشجویان مجرد و متأهل از نظر اهمیت دادن به ویژگی های استاد نمونه وجود ندارد ($P \geq 0.05$).

از نظر بومی و غیربومی بودن دانشجویان، نتایج نشان داد که دانشجویان بومی و غیربومی به ترتیب به رعایت موازین اخلاقی ۹۷/۵ درصد، تسلط استاد بر درس مورد تدریس ۹۶/۲ درصد، دانش عمومی استاد در رابطه با درس مورد تدریس ۹۶/۵ درصد و ارائه مطالب جدید و به روز توسط استاد ۹۳ درصد اهمیت داده اند و کمترین اهمیت را به ویژگی قاطعیت ۶۲ درصد و سخت گیری استاد ۶۰/۷ درصد داده اند.

تفاوت آماری معنی داری در بین دانشجویان بومی و غیر بومی در مورد ویژگی های ارجاع دانشجو به منابع درسی، سابقه تدریس، علاقه مندی استاد به پژوهش، استفاده از وسایل کمک آموزشی، شوخ طبعی استاد، قاطعیت و سخت گیری، در دسترس بودن در ساعات غیر درسی، ارتباط صمیمی با دانشجویان و ارتباط چشمی مناسب از نظر اهمیت دادن به ویژگی های قاطعیت و سخت گیری استاد وجود داشت؛ به گونه ای که دانشجویان بومی این ویژگی را بیشتر ترجیح داده اند. بین سن دانشجویان و پاسخ هایشان به ویژگی های استاد نمونه از نظر ارائه جالب مطالب درسی، شیوایی بیان استاد، ارتباط صمیمی استاد با دانشجویان و ارتباط چشمی مناسب استاد با دانشجویان ارتباط معنی دار آماری وجود داشت ($P \leq 0.05$) به گونه ای که دانشجویان جوان تر به این ویژگی ها بیشتر اهمیت داده اند.

جدول ۲: دیدگاه دانشجویان در خصوص ویژگی های استاد نمونه بر حسب مقطع تحصیلی

ردیف	موضوع	مقطع	بسیار مهم و مهم	نسبتاً مهم	کم اهمیت و بی اهمیت	درجه اهمیت (به درصد)
۱	تسلط استاد بر درس مورد تدریس	کاردانی	۹۳/۲	۶/۸	۰	۰
		کارشناسی	۹۸/۸	۰	۱/۳	۱/۳
۲	دانش عمومی در رابطه با درس مورد تدریس	کاردانی	۹۳/۲	۶/۸	۰	۰
		کارشناسی	۹۵	۳/۸	۱/۳	۱/۳
۳	ارائه مطالب جدید و به روز	کاردانی	۹۱/۵	۸/۵	۰	۰
		کارشناسی	۹۲/۵	۶/۳	۱/۳	۱/۳
۴	ارجاع دانشجو به منابع درسی	کاردانی	۸۱/۴	۱۵/۳	۳/۴	۳/۴
		کارشناسی	۷۴/۷	۱۵/۲	۱۰/۱	۱۰/۱
۵	سابقه تدریس	کاردانی	۷۹/۳	۱۵/۵	۵/۲	۵/۲
		کارشناسی	۷۶/۳	۱۶/۳	۷/۵	۷/۵
۶	علاقتمندی به پژوهش	کاردانی	۸۱/۴	۱۶/۹	۱/۷	۱/۷
		کارشناسی	۶۷/۵	۲۰	۱۲/۵	۱۲/۵
۷	نحوه سازماندهی و تنظیم درس	کاردانی	۸۹/۷	۶/۹	۳/۴	۳/۴
		کارشناسی	۸۷/۵	۷/۵	۵	۵
۸	ارائه جالب مطالب درسی	کاردانی	۹۴/۹	۳/۴	۱/۷	۱/۷
		کارشناسی	۸۴/۸	۱۰/۱	۵/۱	۵/۱
۹	ایجاد زمینه خلاق فکری در دانشجویان	کاردانی	۹۳/۲	۶/۸	۰	۰
		کارشناسی	۷۸/۸	۱۵	۶/۳	۶/۳
۱۰	وقت شناسی و حضور به موقع در کلاس	کاردانی	۸۶/۴	۱۳/۶	۰	۰
		کارشناسی	۸۱	۱۲/۷	۶/۳	۶/۳
۱۱	استفاده از وسایل کمک آموزشی در کلاس	کاردانی	۷۴/۶	۲۲	۳/۴	۳/۴
		کارشناسی	۶۸/۸	۲۲/۵	۸/۸	۸/۸
۱۲	ایجاد زمینه مشارکت دانشجویان در بحث کلاسی	کاردانی	۸۹/۷	۸/۶	۱/۷	۱/۷
		کارشناسی	۶۷/۵	۲۶/۳	۶/۳	۶/۳
۱۳	شیوایی بیان	کاردانی	۹۸/۳	۱/۷	۰	۰
		کارشناسی	۸۷/۵	۸/۸	۳/۸	۳/۸
۱۴	علاقتمندی به تدریس	کاردانی	۹۳/۲	۶/۸	-	-
		کارشناسی	۷۷/۵	۱۵	۷/۵	۷/۵
۱۵	رعایت موازین اخلاقی	کاردانی	۹۴/۹	۵/۱	۰	۰
		کارشناسی	۸۹/۹	۷/۶	۲/۵	۲/۵
۱۶	انتقاد پذیری استاد	کاردانی	۸۸/۱	۳/۴	۸/۵	۸/۵
		کارشناسی	۸۶/۳	۱۱/۳	۲/۵	۲/۵
۱۷	انعطاف پذیری استاد	کاردانی	۷۴/۶	۱۳/۶	۱۱/۹	۱۱/۹
		کارشناسی	۹۰	۸/۸	۱/۳	۱/۳
۱۸	شوخی طبعی استاد	کاردانی	۶۹/۵	۱۶/۹	۱۳/۶	۱۳/۶
		کارشناسی	۸۰	۱۷/۵	۲/۵	۲/۵
۱۹	آراستگی استاد	کاردانی	۷۹/۳	۱۳/۸	۶/۹	۶/۹
		کارشناسی	۷۵	۲۰	۵	۵
۲۰	قاطعیت و سخت گیری	کاردانی	۷۰/۷	۱۹	۱۰/۳	۱۰/۳
		کارشناسی	۵۵	۲۵	۲۰	۲۰
۲۱	آمادگی برای کمک به رفع اشکال دانشجویان	کاردانی	۸۴/۷	۸/۵	۶/۸	۶/۸
		کارشناسی	۸۱/۳	۱۳/۸	۵	۵
۲۲	در دسترس بودن در غیر ساعات کلاسی	کاردانی	۷۴/۶	۲۰/۳	۵/۱	۵/۱
		کارشناسی	۷۱/۳	۱۷/۵	۱۱/۳	۱۱/۳
۲۳	ارتباط صمیمی با دانشجویان	کاردانی	۸۴/۵	۹/۶	۸/۶	۸/۶
		کارشناسی	۷۳/۶	۱۸/۸	۷/۵	۷/۵
۲۴	ارتباط چشمی مناسب با دانشجویان	کاردانی	۷۷/۲	۱۰/۵	۱۲/۳	۱۲/۳
		کارشناسی	۶۳/۳	۲۱/۵	۱۵/۲	۱۵/۲

بحث و نتیجه گیری

نتایج مطالعه حاضر مشخص کننده مهم ترین ویژگی های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان ویژگی هایی از قبیل تسلط استاد بر درس مورد تدریس، دانش عمومی در رابطه با درس مورد تدریس، شیوایی بیان و رعایت موازین اخلاقی به عنوان شناخته شدند که در این بین مهمترین ویژگی استاد خوب، تسلط استاد بر درس مورد تدریس و کم اهمیت ترین ویژگی، قاطعیت و سخت گیری استاد بوده است. در خصوص تسلط استاد بر درس مورد تدریس تحقیقات زیادی نشان داده است که تسلط استاد بر درس مورد تدریس جز مهم ترین ویژگی های استاد بیان شده است (۱۴-۱۱، ۴، ۱). در پژوهشی که توسط ادهمی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی کرمان جهت تعیین معیارهای معتبر برای ارزشیابی آموزشی بالینی و تدریس نظری اعضای هیئت علمی صورت گرفت به ترتیب تسلط علمی استاد، تلاش در انتقال مفاهیم و نظم استاد بالاترین اهمیت را کسب کرده است که همسو با نتایج این پژوهش می باشد (۱۱). لذا این ویژگی باید اولویت اول کمیت به جذب دانشگاه برای جذب اعضای هیأت علمی باشد، چرا که اغماض در این زمینه منجر به افت کیفیت آموزشی دانشگاه و در نهایت کیفیت خدمات رسانی در حیطه سلامت کشور خواهد شد. در خصوص ویژگی دانش عمومی در رابطه با درس مورد تدریس، در مطالعه مظلومی و همکاران نیز با نمره ۴/۶۹ از ۵ جزء مهم ترین ویژگی های استاد خوب برشمرده شده است (۱۳).

مطالعه دادخواه و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل نشان داد که سابقه تدریس استاد نقش مهمی در فرآیند یاددهی - یادگیری ایفا نمی کند و قاطعیت و سخت گیری استاد از نظر دانشجویان از کمترین امتیاز برخوردار است (۱۵) و این ویژگی توسط مطالعه ای دیگر در دانشگاه علوم پزشکی جهرم مورد تأیید قرار گرفته است که با نتایج این پژوهش نیز همخوانی دارد (۱۶). شیوایی بیان استاد در این مطالعه با ۹۲/۱ درصد از ویژگی های مهم یک استاد خوب برشمرده شده است که آقاجانی نیز در مطالعه خود این ویژگی را با ۸۹/۲ درصد نظر بسیار موافق به دست آورد (۱۴). نوابی نیز در بررسی خود، شیوایی بیان مدرس را با ۷۸/۶ درصد نظر کاملاً موافق به دست آورد (۱۲).

علاوه بر تسلط و دانش عمومی استاد بر درس مورد تدریس و شیوایی بیان ویژگی های اخلاقی استاد نیز از معیارهای مهم انتخاب استاد خوب گزارش شده است که این مطلب در نتایج

مطالعات دیگری قید گردیده است که تا حد زیادی با نتایج این مطالعه هماهنگی دارند (۸، ۹، ۱۷).

در مقایسه بین دیدگاه های دانشجویان دختر و پسر در ارتباط با ویژگی های یک استاد خوب اختلافاتی مشاهده گردید؛ به گونه ای که دانشجویان دختر و پسر بیشتر به تسلط استاد بر درس مورد تدریس و دانش عمومی در رابطه با درس اهمیت داده اند و کمترین اهمیت را دانشجویان پسر به ویژگی سابقه تدریس استاد و دانشجویان دختر به قاطعیت و سخت گیری استاد ذکر کرده اند؛ که این نتیجه با نتایج مطالعه قربانی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی سمنان مطابقت دارد (۱).

نتایج نشان داد که دانشجویان مجرد کمترین اهمیت را به ویژگی قاطعیت و سخت گیری استاد و دانشجویان متأهل به ارتباط چشمی مناسب استاد با دانشجویان داده اند که با نتایج مطالعات دادخواه و امینی همخوانی دارد (۱۵ و ۱۶).

بین سن دانشجویان و ویژگی های ترجیحی استاد نمونه ارتباط معنی دار آماری وجود داشت ($P \leq 0/05$) به گونه ای که دانشجویان جوانتر به این ویژگی ها بیشتر اهمیت داده اند. مطالعه نویدیان در زاهدان نشان داد که بیشتر دانشجویان دارای احساس بیگانگی بالا و خودپنداری ضعیف در سنین پایین هستند که شاید به دلیل شرایط زیست شناختی، موقعیت اجتماعی، فرهنگی و ساختارهای هیجانی و عاطفی این سنین باشد (۱۷).

به طور کلی، نتایج مطالعه حاضر با سایر مطالعات از نظر نوع ویژگی ها همخوانی دارد و تفاوت تنها در اولویت و اهمیت ویژگی هاست که علت تفاوت اولویت بندی در نظر دانشجویان ممکن است به دلیل مفاهیم و واژه های بکار گرفته شده توسط محقق و یا برداشت های مختلف دانشجویان از این عبارات باشد.

در پایان تأکید می گردد تضمین کیفیت یاددهی - یادگیری در نظام های دانشگاهی مستلزم توجه جدی به تمام عوامل درگیر در این فرآیند است و بطور مسلم اعضای هیئت علمی دانشگاه ها در این فرآیند از عوامل عمده و موثر محسوب می شوند. با توجه به اینکه در مطالعات مختلف معیارهای متعددی جهت اساتید نمونه در حیطه های مختلف از دیدگاه دانشجویان شناسایی شده، جلب توجه اساتید محترم به این معیارها می تواند موجبات جلب اعتماد آنان به فرآیند ارزشیابی را فراهم و احتمال واکنش مثبت ایشان به بازخوردهای ارزشیابی و بهبود عملکرد آموزشی شان را

افزایش، نظام یاددهی- یادگیری را ارتقاء و به تدریس اثربخش منجر شود. با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش، اساتید باید در برنامه‌ریزی و ساماندهی فعالیت‌های آموزشی خود این ویژگی‌ها را در نظر گرفته و در جهت بالا بردن میزان کارایی دانش و تجربه خود، تقویت انگیزه در دانشجویان در جهت شناخت نقاط قوت و ضعف خود کوشش کنند.

لازم است برای ارتقاء اساتید و سوق دادن آنان در جهت نزدیک شدن به ویژگی‌های یک استاد نمونه توسط مراکز توسعه آموزش دانشگاهی (از قبیل مراکز آموزش پزشکی) که رسالت مهم توسعه آموزش را به دوش می‌کشند، برنامه‌های مناسب جهت روزآمد نگاه داشتن اساتید از نظر موضوع مورد تدریس و شیوه‌های تدریس اثربخش (از قبیل کارگاه‌های نوین آموزشی در قالب بازآموزی و آموزش مداوم و مشاوره به طور اخص) ارائه شود. از آنجایی که مطالعات صورت گرفته در

سایر دانشگاه‌های کشور مؤید این مطلب است که بین دیدگاه‌های دانشجویان اختلاف نظرهایی وجود داشته و لزوماً دیدگاه‌ها یکسان نبوده است لذا پیشنهاد می‌گردد به منظور دستیابی به نتایج جامع‌تر و بهره‌گیری از آنان در جهت تعمیم نتایج، مطالعاتی در چند دانشگاه کشور به طور همزمان انجام شود تا ضمن دستیابی به ابزاری معتبر (با روایی و پایایی بالا) در زمینه ملاک‌های استاد نمونه، با در نظر گرفتن عوامل موثر در برقراری ارتباط با دانشجویان در هدایت و بهبود فرآیند آموزشی گام‌هایی برداشته شود.

قدردانی

بدینوسیله از کلیه همکاران و دانشجویان دانشگاه به خصوص معاونت تحقیقات و فناوری و دانشکده بهداشت که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند، تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

References

1. Ghorbani R, Haji-Aghajani, Heidarifar M, Andade F, Shams-Abadi M. [Viewpoints of nursing and para-medical students about the features of a good university lecturer]. Journal of Semnan University of Medical Sciences 2009; 10(2):77-84. [Persian]
2. Aliasgharpour M, Monjamed Z, Bahrani N. [Factors affecting students' evaluation of teachers: Comparing viewpoints of teachers and students]. Iranian Journal of Medical Education. 2010; 10(2): 186-195. [Persian]
3. Peyman H, Zarian A, Sadeghifar J, Alizadeh M, Yaghubi M, Yamani N & et al. [Characteristics of a capable university teacher from the students' point of view]. Iranian Journal of Medical Education 2011; 10 (5): 1131-1139. [Persian]
4. Gashmard R, Moaetamed N, Vahedparast H. [Faculty members' and students' view points on characteristics of a good university teacher in Boushehr University of Medical Sciences]. 2011; 11(1): 48-57. [Persian]
5. Hake RR. Problems with student evaluations: Is assessment the remedy? [Cited 2005 dec 15]. Available from: <http://physics.indiana.edu/~hake/AssessTheRem1.pdf>
6. Ziaee M, Miri M, Haji-abadi M, Azarkar GH, Eshbak P. [Academic staff and students' impressions on academic evaluation of students in Birjand University of Medical Sciences and Health Services]. Journal of Birjand University of Medical Science 2007; 13(4): 61-67. [Persian]
7. Mazloomi S, Ehram Poosh MH, Kalantar M, Karimi H, Harrazi MA. [The Survey of Viewpoints of a Good teacher from the students in Yazd University of Medical Science]. Iranian Journal of Medical Education 2002; (7): 108-9. [Persian]
- 8- Shakurnia A, Motlagh M, Malayeri A, Jouhanmardi A, Komaili Sani H. [Students' opinion on factors affecting faculty evaluation in Jondishapoor Medical University]. Iranian Journal of Medical Education 2005; 5(2):109-117. [Persian]

9. Ghadami A, Salehi B, Sajadi SH, Naji H. [Students' points of view regarding effective factors in establishing communication between students and faculty members]. Iranian Journal of Medical Education 2007; 7(1): 149-154. [Persian]
10. Abedini S, Kamalzadeh H, Abedini S, Aghamolaei T. [Perspectives of medical students regarding criteria for a good university professor, Bandar Abbas, Iran]. Hormozgan Journal of Medical Science 2010; 14(3): 242-245. [Persian]
11. Adhami A, Haghdooost AA, Darvishmoqadam S, Shakibi MR, Nouhi E. [Determining valid criteria for evaluating clinical and theoretical teaching of the faculty of Kerman University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education, 2000; 1(2): 24-30. [Persian]
12. Navabi N, Jahanian I, Haji Ahmadi M, Parvaneh M. [Criteria for a desirable teacher from the view point of Babol University of Medical Sciences]. J Babol univ med sci; 12(suppl 1); summer 2010: 7-13. [Persian]
13. Mazloomi Mahmood Abad SS, Rahaei Z, Ehrampoush MH, Soltani T. [The characteristics of an expert faculty member based on view points of medical students – Yazd, Iran – 2008]. J of Hormozgan university of medical science. 2010; 3: 223-226. [Persian]
14. Haji Aghajani S. [Survey on student's and teacher's opinion about the criteria's of a good university teacher]. J Teb Va Tazkieeh 2002; 41:47-51. [Persian]
15. Dadkhah B, Mohammadi MA, Mozaffari N, Mohammadnegad S, Molaei B, Dadkhah D. [The specialties of a good master from the view point of student of Ardabil University of medical science]. Journal of Ardabil University of Medical Science, 2008; 11:44-50. [Persian]
16. Amini M, Honardar M. [View of faculties and medical students about evaluation of faculty teaching experiences]. Journal of Semnan University of Medical Sciences 2008; 9(3):171-178. [Persian]
17. Ashraf H, Sabri MR, Haghpanah S. [Determination of the most important factors in overall effectiveness of a clinical teacher: students' point of view]. Iranian Journal of Medical Education 2002; 2 (0):14-14. [Persian]
18. Navidian A, Salar AR, Ganjali AR. [Examining the relation of alienation feeling and self concept in Zahedan University of medical science and health services students in 2009-2010]. J Teb va tazkieeh. SUMMER 2001; 43:10-19. [Persian]

Characteristics of a Good Teacher in Terms of Students of Health School in Shahrekord University of Medical Sciences

*Mobashery M, ** Khosravi SH, *** Deris F, ****Taheri Z, ****Taji F, *****Mardanpour E

* Assistant Professor, Epidemiology and Biostatic Dept, Shahrekord University of Medical Sciences

** Instructor, Hygiene Dept, Shahrekord University of Medical Sciences

*** Instructor, Biostatic Dept, Shahrekord University of Medical Sciences

**** Public Health School, Sharekord University of Medical Sciences

***** Research Committee of Islamic Medicine, Shahrekord University of Medical Sciences

Received: 8/12/2011

Accepted: 6/9/2011

Abstract

Introduction: Although different characteristics of a good teacher have been presented by numerous Studies, efforts continue to determine common characteristic. In this study characteristics of a good Teacher regarding Viewpoints of students are evaluated.

Method: In this descriptive, analytical and cross-Sectional study 140 health faculty students were selected through census sampling. Data gathering tool consists of a questionnaire with 24 options. Validity and reliability was confirmed by content validity and alpha kronbakh (0.87) respectively. Data was analysed by using Statistical t-Test, chi square, ANOVA, Kroskal valise and analysed variance ($P < 0.05$) through SPSS software.

Results: Findings show that, (%39) of participants were male , (%69). 1 Female, (%42.4) associates degree and (%57.6) Bachelors degree. Based on students View points, teachers proficiency with (%96.4) and general knowledge about specified lesson (%94.3) identified as the most important characteristics of a good teacher. The lowest importance belongs to hard-teacher (%61.9). There was significant difference between student's age and their viewpoints about presenting attractive materials, speaking eloquently, friendly relationship between teacher and students and Suitable eye-contact.

Conclusion: different studies based on student's viewpoints identified some criteria for a good teacher in different domains, so attracting teacher's attention to these domains, Leads to attracting students trust, improving of educational function and effective teaching. Also, based on current research result and emphasizing on teachers proficiency in teaching specified material as the most important criteria for a good teacher, teachers should consider these characteristics in educational activities and try to motivate students and promote knowledge efficacy

Keywords: Evaluation, Good Lecture, Medical Science Students

Corresponding author: Khosravi, Sh, instructor, Health dept, Shahrekord University of medical sciences.
Shamsalikhosravi@yahoo.com